

Posudek na diplomovou práci bc. Hynka Kaplana *Jinakost bytí*.

Předkládaná diplomová práce má jasně propracovanou strukturu. První, nejdelší, kapitola předkládá všechny základní motivy Lévinasovy rané tvorby, které si Hynek Kaplan předsevzal prověřit. Centrem jeho zájmu je obtížný a poněkud přehlížený pojem především rané Lévinasovy tvorby: *il y a*. Hlavním autorovým záměrem je tento pojem osvětlit novým způsobem a zbavit ho negativních konotací, které s ním jsou tradičně spojovány. Domnívám se, že teze o pozitivní stránce *il y a* a jeho spřízněnosti s pozdějším konceptem Jiného, resp. Druhého tak, jak ji autor předkládá, je oprávněná, udržitelná a dostatečně argumentovaná. Kromě této hlavní teze Hynek Kaplan v první kapitole analyzuje komplementární pojem k neosobnímu *il y a*, jímž je hypostaze. Součástí první kapitoly jsou také, řekněme, doprovodné motivy: intence, umění, fascinace a jinakost.

Druhá kapitola přináší komparaci předložených motivů s literární tvorbou Blanchotovou a je vhodným přídatkem zvláště na místech, kde tematizuje posun od neosobního a nedělitelného *il y a* ke stále neosobnímu, avšak zmnožitelnému „l'on“, „komukoliv“. Třetí kapitola je pak završením rehabilitace *il y a* a posunutím diskuse k tématu absolutní jinakosti *il y a* a absolutní jinakosti Druhého.

Celá práce je promyšlená, kompaktní, dobře graduje a její poetický závěr působivě dovršuje v úvodu naznačenou a v průběhu textu postupně potvrzovanou tezi o „dobrém *il y a*“.

Za velký přínos práce považuji snahu Hynka Kaplana zachytit a poměrně netradičně osvětlit pojem hypostaze jako „neustálého uskutečňování možnosti“ (s. 32). Jakkoli toto tvrzení může znít aristotelsky, domnívám se, že autor je oprávněn takto hypostazi u Lévinase definovat, v primárních textech pro takovou definici nachází dostatečnou oporu a své argumenty v její prospěch formuluje jasně.

Hynek Kaplan také načrtává několik částečně mimoběžných motivů, které by ovšem bylo vhodné dále rozehrát. Uvedu pouze dva: (1.) Málokdy je Lévinasovo myšlení konfrontováno s Bergsonovým. A přitom, jak Hynek Kaplan ukazuje, hlavní Bergsonova teze o času a trvání se dá dobře kontrastovat s Lévinasovým chápáním času, časovosti a „centrálního“ či „konstitutivního“ okamžiku. (s. 33) Otázka vnímání času je vůbec, zdá se, pro francouzské předválečné myšlení typická a Lévinas ji specificky reflektuje. (2.) Podobně se to má s „francouzským“ tématem tělesnosti a kladení těla (s. 35). To rovněž potvrzuje, že Lévinas byl už od studií výrazně zapojen nejen do rozvíjení tezí německé fenomenologie, ale dopřával sluchu i „galským“ motivům.

Za trefný metodologický postřeh považuji počáteční obsahové dělení Lévinasových raných textů na ty, v nichž je Lévinas viděn jako originální pokračovatel Husserla a Heideggera, tj. *De l'existence a l'existent* a *Le Temps et l'Autre*, a na ty, v nichž je „pouhým“ vykladačem a popularizátorem tehdy nového fenomenologického směru ve filosofii ve Francii, tj. *En découvrant l'existence avec Husserl et Heidegger* a Lévinasova dizertace *La théorie de l'intuition dans la phénoménologie de Husserl*.

Po formální stránce je práce poměrně pečlivá. Styl psaní Hynka Kaplana je jasný a srozumitelný, a to i přes občasné sklouznutí k obtížné metaforice *Temného Tomáše* i „temného Emmanuela“. V textu je jen minimum překlepů, bohužel avšak jistý počet gramatických prohřešků (chyby v interpunkci).

Otázky k diskuzi při obhajobě:

- (1) Na str. 57 autor uvádí: „[...] hypostaze je bojem proti nekonkrétnosti, která deklaruje, že jsem *zde a nyní*.“ Celá diplomová práce je ovšem vedena v duchu rehabilitace *il y a* jako něčeho, co není ani negativní ani neutrální, ale pozitivní či alespoň vykazuje některé pozitivní rysy, V jakém smyslu proti nekonkrétnosti *il a y* vede Já „boj“?

- (2) Na str. 67 autor parafrázuje Critchleyho názor, že *il y a* je „rezervoár, ze kterého následně čerpá svou jinakost Druhý a potažmo i Bůh“. To by ovšem naznačovalo nějaký vztah závislosti Boha na („primárnějším“?) *il y a*. Domnívám se, že takové čtení Lévinasův pozdní článek „Bůh a filosofie“, který je v této souvislosti vzpomínán, neumožňuje.

Jsem názoru, že předkládaná diplomová práce dostala požadavkům, které jsou na tento typ textů kladeny: nepřináší jen resumé názorů k pojmu *il y a*, ale s tímto pojmem pracuje originálním způsobem. Onen prvotní pocit či domněnka, že negativní pohled na *il y a* je třeba revidovat, kterou Hynek Kaplan při vlastní četbě Lévinase pojal a před rokem zapsal do anotace diplomové práce, postupně v průběhu tohoto akademického roku krystalizovala a byla stvrzována důkladnou analýzou sekundární literatury.

Diplomovou práci navrhuji před obhajobou hodnotit stupněm **v ý b o r n ě**.

Dita Válová

24. srpna 2017